

6. Петренко С. До питання про професійну компетентність та педагогічну майстерність вчителя. *Наукова діяльність як шлях формування професійних компетентностей майбутнього фахівця*: матеріали Всеукраїнської науково-практичної конференції 5-6 грудня 2013 р., м. Суми. 2013. С. 65-66.
7. Розпорядження Кабінету Міністрів України [«Про схвалення Концепції реалізації державної політики у сфері реформування загальної середньої освіти «Нова українська школа» на період до 2029 року»](#) від 14 грудня 2016 р. №988

Ю. Вишнеvsька,
здобувач ОС «магістр»
Вінницького державного педагогічного
університету імені Михайла Коцюбинського
Y. Vishnevskа,
master's student,
Vinnytsia Mykhailo Kotsubynsky
State Pedagogical University

ЕСТЕТИЧНЕ ВИХОВАННЯ МОЛОДШИХ ШКОЛЯРІВ У ПРОЦЕСІ ХУДОЖНЬО-ТВОРЧОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

AESTHETIC EDUCATION OF PRIMARY SCHOOL CHILDREN IN THE PROCESS OF ARTISTIC AND CREATIVE ACTIVITIES

***Анотація:** У статті обґрунтовані та висвітлені цінності естетичного виховання молодших школярів у процесі художньо-творчої діяльності, розглянуто питання ролі мистецтва у формуванні культурної свідомості школярів.*

***Abstract:** The article substantiates and highlights the values of aesthetic education of primary school children in the process of artistic and creative activity, the issue of the role of art in the formation of cultural consciousness of schoolchildren is reviewed.*

***Ключові слова:** Естетичне виховання, мистецтво, художньо-творча діяльність, естетичний розвиток учнів, гармонія, культура.*

***Keywords:** Aesthetic education, art, artistic and creative activity, aesthetic development of students, harmony, culture.*

Постановка проблеми. Естетичне виховання – це процес пізнання та сприйняття гармонії прекрасного у навколишньому середовищі, розуміння, освоєння дійсності, естетичного відношення до життя та природи, здатність до художньої творчості та осмислення краси.

Мета естетичного виховання у художньо-творчій діяльності полягає у тому, що у процесі збагачення пізнання дітей художнім матеріалом, у них формувалося ціннісне, культурне відношення до навколишньої дійсності, зацікавленість до творчої роботи, реалізації знань умінь і навичок на уроках мистецтва.

Складовою педагогічної науки є естетичне виховання, естетика наука про розвиток культурної людини, теоретична основа естетичного виховання, сприйняття форми творчості, культури, відчуття прекрасного.

Виклад основного матеріалу. Художньо-творча діяльність є актуальним питанням сьогодення, тому естетичне виховання має важливе завдання - навчити дитину до чарівного бачення краси та гармонії, духовного розвитку, збагачення внутрішнього світу, набуття шанобливого відношення до людей та природи, свідоме бажання доброти та сердечності. Тому мета естетичного виховання – широко ознайомлювати дитину з досягненням світової культури, з культурними цінностями людства [6, с.368.].

Суть естетичного виховання полягає в тому, щоб передати досвід та навички підростаючому поколінню, привити вміння бачити та цінувати красу навколишнього світу, вдосконалюватися, створювати прекрасне у собі та навколо себе.

Виховання естетичної культури починається із виховання почуттів, пізнання, захоплення, тому під час навчально-виховного процесу вчителю потрібно знайти підхід до кожного учня та викликати емоційне забарвлення в художньо-творчій роботі.

Діти молодшого шкільного віку активно ставляться до навколишньої дійсності але під час тривалої роботи можуть втомлюватися, тому потрібно урізноманітнювати види їхньої діяльності, і в цьому гарно допоможуть уроки мистецтва або творча хвилинка : (заспокійлива музика, цікавий відеоролик, фотогалерея, гарний твір, вірш).

Для забезпечення продуктивної роботи учнів у художньо-творчій діяльності потрібно створити відповідні умови:

- Середовище, в якому відбувається навчально-виховний процес;
- Використання творів художнього мистецтва в приміщенні закладу освіти;
- Участь дітей у художній роботі, залучення до творчого потенціалу;
- Схвалення, підтримка інтересів та поглядів школярів.

В учнів чудово розвинена фантазія, образне мислення, емоційність, яка має бути спрямована на їх розумовий розвиток та творчі здібності, і тому могутнім джерелом розкриття талантів є мистецтво. Естетична діяльність дитини відображається у мистецтві, вона сама створює цінності краси, яку бажає пізнати, тому мистецтво – це естетичний вид діяльності, гармонійне поєднання внутрішніх поглядів з оточуючим світом. В галузі мистецтва формуються естетичні потреби, сприйняття прекрасного у природі, взаємовідносинах між людьми та навколишнім середовищем [2].

Засобами естетичного виховання є спеціально створені явища і предмети дійсності, для покращення сприйняття естетичного виховання, до них відносяться:

- Естетика побуту. Заклад, де навчається та виховується дитина повинен бути художньо оформлений та обладнаний до відповідних вимог, щоб дитина могла творчо розвиватися, мислити, бути у безпеці, у школі всі учасники навчального процесу мають дотримуватися чистоти та гігієни, створювати естетичну атмосферу в класі та поза її межами.

- Твори мистецтва. Використовують під час навчально-виховної, самостійної роботи учнів, навчальні класи або зали, де навчаються учні оформляють творами живопису, різноманітними картинами, графікою, скульптурами, декоративними виробами, деякі заходи супроводжують музикою для розслаблення та приємної атмосфери на уроці.

- Природа. Наймогутніше джерело здоров'я та життя це природа. Коли дитина росте, розвивається, навчається серед природи, вона надихається безмежним та цілющим стимулом до прекрасного. Природа – це натхнення, дитина пізнає природу, яка її оточує і передає свої уявлення про неї на папері, малюючи красу природи учні відчують прив'язаність до неї, любов до навколишнього середовища. Пори року дають дитині найяскравіші уявлення про силу природи, її неповторну красу та багатство, наповнюють скарбницю мислення про взаємозв'язки людини та природи.

- Самостійна художня діяльність дітей. Під час навчально-виховного процесу учні реалізують свої таланти, задатки, проявляють свої творчі здібності. Процес навчання, вчителі, батьки, навколишнє середовище відіграють велику роль у розвитку талантів, творчого підходу до художньої самостійності дітей [3].

- Спеціальне навчання. В художньо-творчій діяльності у дітей формуються уявлення про навколишній світ, вони усвідомлюють своє відношення до нього, та відчують нерозривний взаємозв'язок з природою та людьми, які їх оточують. Різні види занять розвивають естетичні смаки, погляди, переживання, дитина набуває навичок у художньо-творчій роботі.

- Свята. Чудовий спосіб залучити дітей, батьків, педагогів до колективної, творчої роботи це організувати свято, концерт у школі. Атмосфера свята завжди об'єднує учнів та учасників святкового процесу. Створення святкового заходу вимагає багато зусиль, творчого підходу, креативності вчителів та школярів. Саме під час свята діти можуть проявити свої здібності та таланти, атмосфера у приміщенні наповнюється яскравими емоціями, енергією, та викликає у дітей бажання об'єднуватися, творити, в них виникає відчуття щасливого, гармонійного життя.

Художньо-творче пізнання дає змогу розкрити естетичні почуття, відчути культуру емоційного задоволення учнів, і тому вчитель має проявити свою високу майстерність до підходу викладання та взаємодії з учнями, породжуючи теплі відносини та довіру. Під час навчально-виховної роботи найефективнішому розвитку здібностей дітей сприяють види творчої діяльності: образотворче мистецтво, художньо-театральна діяльність, ігрові розваги, ліплення, художня література, трудове навчання, саме в процесі такої діяльності учні починають активно працювати, творчо мислити, із зацікавленістю вирішують поставлені завдання та створюють щось нове, те що до вподоби, і тому такими діями вони удосконалюють свої естетичні знання, уміння та навички.

А. Кузьмінський говорив, що на основі естетичних знань, сприйняття, почуття, ідеалів, суджень формуються естетичні смаки. Естетичний смак – здатність людини правильно оцінювати прекрасне, відокремлювати справді прекрасне від неестетичного [6, с. 311].

Учні початкових класів намагаються освоїти естетичну дійсність, зрозуміти суть задоволення від краси естетичної реальності, яка оточує їх не тільки на уроках мистецтва, а й у повсякденному житті, прагнення до творчості надають дитині сили впевненості у собі, школярі з глибокою вірою та прагненням до реалізації своїх задумів хочуть бути побаченими та почутими, щоб їхні творчі роботи були високо оцінені педагогами, під час такого навчального процесу в учнів формується естетичне відношення до зробленої справи та жаги визнання творчих здобутків оточуючими.

На уроках вчителі мають використовувати різні підходи, методи, прийоми, які є дієвими у вихованні підростаючого естетично-культурного покоління, важливе місце посідають конкретні правила та норми поведінки. Кожен учень – це гармонійна особистість, яка прагне до культурної моральності, креативності, вдосконалення та пошуку самого себе, тому уроки образотворчого мистецтва сприяють творчому мисленню та розвивають безмежну уяву школярів. Дітям молодшого шкільного віку властиве наочне мислення, в більшості вони сприймають дійсність у картинках, у них добре розвинена зорова пам'ять і вони із задоволенням розвивають свої таланти на уроках мистецтва, віддаються волі думки та мрії, саме так відбувається цінність естетичного виховання в пошуках прекрасного.

Стародавні та сучасні витвори мистецтв, чуттєві образи викликають у дітей художньо-естетичні переживання, формування смаку, світовідчуття і надихають творити свої художні образи, проявляти фантазію та передати свої почуття через фарбу. Потяг учнів до художньої творчості краще відбувається при взаємодії мистецтва з трудовою підготовкою, морально-естетичним розвитком, фізичним вихованням, тому при такій єдності найефективніше здійснюється естетичне виховання учнів початкових класів. Займаючись видами художньо-творчої діяльності школярі вчаться мислити, запам'ятовувати, зосереджувати увагу на цікавому, і самі стають творцями прекрасного у своєму житті.

Проблемами естетичного виховання був зацікавлений В.Сухомлинський і зробив великий внесок у вирішення цих проблем, він радив вчителям допомагати та підтримувати дітей, дати простір для дитячої безмежної фантазії, відкрити безліч можливостей для естетичного розвитку, не нашкодити дитячій мові казкового бачення світу, і не порівнювати їхню дитячу мову з мовою дорослих. Саме малювання, яскраві художні образи сприяють поліпшенню мови дітей. Творчість дітей – глибоко своєрідна сфера їхнього духовного життя, самовираження і самоствердження, в якому яскраво виявляється індивідуальна самобутність кожної дитини.[6, с. 53-54.]

Сприймання й перетворення дійсності у виховному процесі допомагає дітям краще зрозуміти естетичну культуру мистецтва: національні традиції, мову, фольклор, дає можливість учням формувати у собі особистісно-ціннісне ставлення до реального життя, духовно самовдосконалюватися, розвивати загальнокультурну свідомість, моральні якості художньо-естетичного виховання.

Висновки. Естетичне виховання молодших школярів відіграє ціннісну роль у формуванні культурної свідомості особистості: створення емоційних образів,

чутливість та сприйняття навколишньої дійсності, розвиток креативності, розуміння та інтерес до художньої творчості. На уроках мистецтва учням надається чудова можливість навчитися бути естетично обізнаними, здібними, талановитими, відчувати красу природи та цінностей життя. Ідеал людини - це свідомо, культурно-виховна людина, з своїми поглядами, переконаннями, яка прагне до самоствердження, розвитку та яскравих емоцій, саме естетичне виховання є фундаментом для будівництва відношень до себе та навколишньої дійсності.

Література

1. Дабіжа Л. Нетрадиційне малювання як засіб розвитку творчих здібностей дітей дошкільного віку. Наукові записки. Збірник матеріалів науково-практичної конференції викладачів та студентів. Вінниця, 2018. С.66-70.
2. Демченко О. П. Формування у майбутніх учителів уміння створювати виховуючі ситуації : інноваційний підхід. Сучасні інформаційні технології та інноваційні методики навчання в підготовці фахівців : методологія, теорія, досвід, проблеми : зб. наук. праць : у 2-х част. / редкол.: І. А. Зязюн (голова) та ін. ; АПН України, Інститут педагогіки і психології професійної освіти, Вінницький державний педагогічний університет ім. М. Коцюбинського. Київ-Вінниця : Вінниця, 2002. Ч.2. С. 39-43.
3. Старовойт Л.В. Аплікація як засіб всебічного та гармонійного розвитку дошкільників. Zbiór raportów naukowych. „Pedagogika. Nauka wczoraj, dzis, jutro (30.05.2015 – 31.05.2015). Warszawa: Wydawca: Sp. z o.o. «Diamond trading tour», 2015. P.9-11
4. Старовойт Л.В., Ліхницька Л.М. Підготовка майбутнього вчителя початкової школи до інтегрованого викладання мистецьких дисциплін. Наукові записки Вінницького державного педагогічного університету ім. Михайла Коцюбинського. Серія: педагогіка і психологія, 2021. Випуск 67. С.85-93
5. Сухомлинський В.О. Вибрані твори : [у 5 т.] . К. : Рад. школа, 1976. Т. 1. 1976. 368 с.
6. Кузьмінський А.І. Педагогіка у запитаннях і відповідях : Навч. Посіб. Рекомендовано МОН / А.І. Кузьмінський, В.Л. Омеляненко. К., «Знання-Прес» 2006. 311 с.
7. Starovoit, L. V. (2015). Khudozhnye konstruyuvannya z paperu ta kartonu [The artistic design of paper and paperboard]. Vinnytsya: FOP Korzyn D. Ju., 168.

М. Гарник,

здобувач ОС «магістр»

Вінницького державного педагогічного
університету імені Михайла Коцюбинського

Marina Harnik,

master's student,

Vinnytsia Mykhailo Kotsubynsky
state pedagogical university

ЗМІСТ ТА СУТНІСТЬ ПОНЯТТЯ «ТВОРЧІ ЗДІБНОСТІ МОЛОДШОГО ШКОЛЯРА»

CONTENT AND ESSENCE OF THE CONCEPT "CREATIVE ABILITIES OF JUNIOR SCHOOLCHILDREN"

Анотація. У статті розглянуто зміст та сутність поняття «творчі здібності». Обґрунтовано особливості розвитку творчих здібностей дітей